

Waterstof: Actie op alle fronten nodig

Commissiedebat Waterstof 12 december

Inbreng Interprovinciaal Overleg (IPO)

Op 12 december 2024 vergadert uw commissie Klimaat en Groene Groei over het onderwerp waterstof. Namens de twaalf provincies willen wij u informeren over onze visie en verzoeken met betrekking tot de ontwikkeling van de waterstofmarkt in Nederland.

Belang van waterstof

Waterstof is onmisbaar in de mix van energiedragers voor de verduurzaming van ons land. Als provincies werken we hard aan het opschalen van de markt en de ruimtelijke inpassing van hernieuwbare waterstof. We zien echter dat het aantal investeringsbeslissingen achterblijft, terwijl er grote ontwikkelkansen liggen. De haalbaarheid van nationale doelen en het Europese doel van RED III voor industrie en vervoer, komt hierdoor onder druk te staan.

Actie op alle fronten

De ontwikkeling van een robuuste waterstofmarkt is essentieel voor de verduurzaming van Nederland. Als provincies zien we grote kansen, maar ook significante uitdagingen. Door gezamenlijk actie te ondernemen op het gebied van marktstimulering, infrastructuurontwikkeling en veiligheidsborging, kunnen we de huidige kip-ei situatie doorbreken en de waterstoftransitie versnellen. Hierbij vragen wij uw aandacht voor onderstaande punten.

Stimuleer de vraag- en aanbodzijde van de waterstofmarkt

Het is essentieel om potentiële producenten garanties te bieden of de onrendabele top te financieren. Dit kan de investeringsbereidheid aanzienlijk vergroten. Daarnaast moet er vaart worden gemaakt met maatwerkafspraken met de industrie, waarbij innovatie wordt gestimuleerd en experimenteerruimte wordt geboden.

Een cruciale rol voor de overheid ligt in het actief faciliteren van verbindingen tussen marktpartijen. Door aanbod en vraag naar waterstof bij elkaar te brengen, zowel op nationaal als regionaal niveau, kan een gezonde marktdynamiek ontstaan.

- **Regionale kansen en initiatieven**

Op regionaal niveau zien provincies diverse mogelijkheden voor de productie en het gebruik van hernieuwbare waterstof. Specifieke sectoren die hierbij in het oog springen zijn:

- Landbouw
- Transportsector
- Industrie

Bedrijven in deze sectoren tonen een groeiende interesse in waterstof, mede gedreven door zorgen over bestaanszekerheid als gevolg van netcongestie. Bovendien biedt waterstof potentiële oplossingen voor gebieden waar de energie-infrastructuur achterblijft en kan het dienen als seizoensopslag. Het is bemoedigend dat meerdere provinciale energievisies al regionale pilotprojecten hebben opgenomen.

Deze initiatieven verdienen niet alleen stimulering, maar ook financiële ondersteuning.

- **Financiële instrumenten en subsidies**

Om het gebruik van waterstof verder te stimuleren, is het van belang om het financiële instrumentarium uit te breiden. Met name subsidies aan de vraagkant ontbreken momenteel. Door hier invulling aan te geven, kan de adoptie van waterstoftechnologieën worden versneld.

- **Beschikbaarheid zoet water**

Bij de ontwikkeling van de waterstofmarkt is het cruciaal om rekening te houden met de beschikbaarheid van zoet(drink)water voor waterstofproductie. Om potentiële tekorten te voorkomen, kan de ontwikkeling van ontziltingsinstallaties een belangrijke rol spelen.

Realiseer ook de regionale aftakkingen van de infrastructuur op tijd

De tijdige realisatie van de waterstof 'backbone' en de bijbehorende regionale aftakkingen is van cruciaal belang voor de verduurzaming van zowel grote energieverbruikers als het midden- en kleinbedrijf (MKB). Om dit proces te bespoedigen, is het essentieel dat er een duidelijk uitrolplan wordt opgesteld, compleet met een gedetailleerde planning en voorwaarden voor aansluiting. Gasunie weet al waar de regionale vraag zit voor waterstof buiten de 5 industrie clusters. Geef daarom als Gasunie aan waar de regionale aftakkingen komen.

- **Aandacht voor de Delta Rhine Corridor**

Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor de Delta Rhine Corridor (DRC), waarbij het voorstel is om hierin ook een multipurpose leiding op te nemen. Dit zou de efficiëntie en flexibiliteit van het netwerk aanzienlijk kunnen vergroten.

- **Belang van infrastructuur**

De ontwikkeling van de infrastructuur is om meerdere redenen van belang:

- **Investeringsbeslissingen:** Verbindingen tussen clusters, seizoensopslag en het achterland zijn noodzakelijk voor het nemen van definitieve investeringsbeslissingen.
- **Leveringsmogelijkheden:** Producenten hebben deze infrastructuur nodig om waterstof te kunnen leveren, ongeacht of deze van zee afkomstig is of niet.
- **Draagvlak vergroten:** Regionale aftakkingen dragen bij aan het vergroten van het draagvlak voor de waterstoftransitie, doordat ook het MKB hiervan kan profiteren. Regionale opslag kan een oplossing zijn op het moment dat de aanleg van aftakkingen te lang op zich laten wachten.

- **Vergemakkelijken van aansluitingen**

Het is van groot belang dat de aansluiting van regionale lagedruk netwerken op het hoofdnetwerk wordt vereenvoudigd. Dit zal de toegankelijkheid van waterstof voor een breder scala aan gebruikers vergroten.

- **Import en transport van waterstofdragers**

Naast de ontwikkeling van de waterstof-infrastructuur, is er ook een oproep om de import en het transport van diverse waterstofdragers te faciliteren. Dit betreft onder andere:

- LOHC's (Liquid Organic Hydrogen Carriers)
- Methanol
- LH2 (Liquid Hydrogen)

Door deze diversiteit aan waterstofdragers te ondersteunen, wordt de flexibiliteit en robuustheid van de waterstofeconomie verder vergroot.

Werk de RED III nader uit voor blauwe waterstof

We dringen aan op een concrete uitwerking van RED III voor de productie van blauwe waterstof. Blauwe waterstof wordt gezien als een noodzakelijke opstap naar een markt voor groene waterstof. Hoewel de afvang, transport en opslag van CO₂ slechts een tijdelijke oplossing is, maakt dit CCS voor blauwe waterstof een goedkopere en dus aantrekkelijkere optie in vergelijking met groene waterstof.

Er heerst echter onduidelijkheid over wie gebruik kan maken van CCS, in welke hoeveelheden en op welk moment. Bedrijven hebben meer zekerheid nodig over de mogelijkheden en timing van CCS-gebruik voor de verduurzaming of productie van blauwe waterstof. Dit zal bijdragen aan een meer gestructureerde en transparante benadering van de implementatie van CCS-technologie voor de productie van blauwe waterstof.

Maak regels voor veilig transport van gevaarlijke waterstofdragers

Ammoniak speelt een cruciale rol in de energietransitie als efficiënte waterstofdrager. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) heeft onlangs een visie op waterstofdragers gepubliceerd, maar deze visie laat enkele cruciale aspecten onbehandeld. Hoewel waterstofdragers voldoende veilig moeten zijn, wordt er in de visie geen nadere regulering aangekondigd met betrekking tot de veiligheid van ammoniak. Bovendien wordt het aspect van de grote ruimtelijke claim voor ammoniakterminals niet geadresseerd. Zolang er geen ammoniakbuisleiding is gerealiseerd is het, ondanks de recente Kabinetvisie Waterstofdragers, niet uitgesloten dat er straks toch meer ammoniak over het spoor gaat wat zeer onwenselijk is.

Deze lacunes in de visie kunnen leiden tot grootschalig gebruik van ammoniak, wat gevolgen heeft voor toekomstige woningbouwlocaties. Ammoniak is weliswaar goedkoper dan methanol, maar het transport ervan brengt hoge risico's met zich mee in dichtbevolkte gebieden. Dit maakt ammoniak te gevaarlijk en belemmerend voor de ruimtelijke ordening van overige functies. We dringen daarom aan op duidelijke maatregelen:

- De toename van het transport van ammoniak in bewoond gebied alleen via buisleidingen te faciliteren. Uitzonderingen hierop kunnen alleen in overleg met gemeenten en provincies worden toegestaan.
- Nadere afstemming van standaarden voor ammoniak op Europees niveau.

We benadrukken het belang van het voorkomen van lock-ins door kostbare vormen van transportmodaliteiten voor gevaarlijke waterstofdragers. Deze proactieve benadering is essentieel om de veiligheid te waarborgen en de ruimtelijke ordening te optimaliseren voor diverse functies in de toekomst. Opslag in zoutcavernes en regionale waterstofopslag voorzieningen dient veilig te gebeuren. Een goede afstemming met gemeenten, provincie en voorlichting van bewoners is essentieel.

Aanvullend aandachtspunt

Tot slot nog een praktisch aandachtspunt; Het toestaan van een B-rijbewijs voor zero-emissie voertuigen onder de 4250 kg is helpend om voldoende chauffeurs voor het besturen van deze voertuigen te krijgen.